

RECENSION

Saskia Rosendahl i *Lore*

Lore

Originaltitel: **Lore**
Svensk titel: **Lore**
Regi: **Cate Shortland**
Producenter: **Benny Drechsel, Karsten Stöter, Liz Watts, Paul Welsh**
Manus: **Cate Shortland, Robin Mukherjee**
Foto: **Adam Arkapaw**
Roller: **Saskia Rosendahl, Nele Trebs, André Frid, Mika Seidel, Kai Malina, Nick Holaschke, Ursina Lardi, Hans-Jochen Wagner m fl**
Tyskland, Australien, Storbritannien 2012
Längd i tid: **1 tim 49 min**
Distributör: **Njutafilms**

Führern har fejt skjutit sig en kula för pannan, Tyskland har kapitulerat. Kaoset och anarkin växer vilt i ett Nazityskland i total upplösning. Vi ser en mamma desperat bränna komprometterande dokument, en pappa i fullt naziornat skjuta familjens schäferhund. Spelbrädet har raskt förändrats, det som förr var en tillgång är nu en belastning för den uppburna familjen. Och brutalt tvingas barnen i familjen under storasyster Lores ansvar ut på vägarna och fälten, genom skogar och snår för att bäst de kan ta sig från Bayern hundra mil nordost till Hamburg där deras mormor bor. Mamman säger att hon kommer efter – men det förstår vi bara är en i raden av lögnar. Ursina Lardi i rollen lyckas förena förakt, skam och rädsla under sina korta inledande scener så kraftfullt att man tror sig vara där, då när det hände.

I den australiensiska regissören Cate Shortlands film *Lore* – inspelad i Tyskland med tyska skådespelare på tyska – gestaltar detta mardrömssceneri på ett befriande öppet och osentimentalt sätt för att inte säga rätt sätt. En film utan hjältar som istället förmedlar insikter om vanliga människors utsatthet i krig. Det andra världskriget var det första krig som skördade fler civila offer än soldater. Wollen sie das totale Krieg – basunerade Goebbels retoriskt.

Ja, svarade ett hjärntvättat och duperat folk – och resultatet blev detta. Hur Tyskland sen hanterat sitt historiska arv i nutid har alltid imponerat stort, men det är liksom en annan historia men som vi får ett grundackord till i *Lore*.

Lore ger sig iväg hals över huvud med sina fyra mindre syskon, ett är knappt mer än en bebis. Nöden är stor, samhället befinner sig i moralisk upplösning, alla är sig själv närmast. Det kära Heimat har blivit till helvetet på jorden. Lore bär med sig sin nazistiska uppfostran där judar var svin och führern en gud. Och i denna roadmovie till fots konfronteras hon vartefter med nya bilder, andra sanningar. En dag dyker den unge Thomas upp och följer dem först på avstånd. Han har judiska identitetspapper. Om de är hans vet vi inte, men nu har de plötsligt fått ett värde. Thomas rycker in till barnens hjälp när några amerikanska soldater vill veta vilka de är. Samtidigt drar han nytta av dem, med en bebis i släptåg är det lättare att mötas av människors välvilja och få mat. Parallellt brottas Lore med nyväckta känslor inför undermänniskan Thomas, känslor hon inte riktigt vet att hantera i sitt sexuella uppvaknande. Saskia Rosendahl som Lore övertygar i sin förvandling från en blond Gretchen med flätor till en alltmer råbarkad ung kvinna som får sin tro rejält mörbultad under resans gång. Men hon blir aldrig riktigt sympatisk och just därför så trovärdig.

Den ofta handhållna kameran och fotot i en blågrå färgskala gör att vi ändå kommer filmens gestalter nära i all misär, all mänsklig förnedring, död och svek. Det är lätt att tänka på Elem Klimovs *Gå och se* från 1985 där en bondpojke bevitnade ond bråd död under den tyska invasionen i Ryssland 1941. Eller Isao Takahatas *Eldflugornas grav* (1988) om två föräldralösa barn i skuggan av atombombens Japan. Eller varför inte Rolf Husbergs *Barnen från Frostmofjället* även om barnens utsatthet hade andra förtecken där. Alla liksom *Lore*, filmer som ställer tydliga frågor om vad det är att vara människa, om ansvar och mod.

Och mormor i Hamburg är så långt från sagornas trygga hamn vi kan komma, men det hade ni säkert redan räknat ut.

Andreas Hoffsten

FILMRUTAN